

EH 4 EH 84

935

BX1935

.F3

1676

v.1

c.1

1080045066

260

PROSPERI
FAGNANI
COMMENTARIA
IN QUINQUE LIBROS
DECRETALIU.

*Prosperi
Fagnani
m*

PROSPERI
FAGNANI
JUS CANONICUM:

SIVE

46396

COMMENTARIA
ABSOLUTISSIMA
IN V. LIBROS DECRETALES,

*Cum Indice copiosissimo rerum ac verborum alphabetica serie digesto, &
juxta materiarum varietatem distincto.*

TOMUS PRIMUS
COMPLECTENS PRIMAM PARTEM PRIMI LIBRI
DECRETALIUM.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,
Apud IOANNEM WILHELMVM FRIESSEM juniorem.

ANNO M, DC, LXXVI.

SANCTISSIMO AC BEATISSIMO
PATRI ET D. N.

ALEXANDRO VII.
PONT. MAX.

PROSPER FAGNANUS F.

Quod tuum est, Tibi reddo, beatissime Pater, in libros DECRETALIU^m vigiliis, & commentationes meas; tributum verius, quam munus, atque id ipsum leve, & mole majus, quam virtute; tamen fortasse haud ingratum, cui supplet pietas, atque obsequium, quod ab ingenio, vel ab industria non datur.

Anni sunt octo supra viginti, cum me tristis oculorum casus fecerere in solitudinem aliquam improvisè coegit, ut qui diù aliis vixeram, gravissimarum rerum curis implicitus, exsolutus tandem ac liber mihi viverem aliquando, & negotium otio, laborem quiete commutarem. At non desidere inter hortorum delicias molliter, neque sopore inerti, aut nihil agentem marcescere consilium fuit; sed relegendem sedulò studiorum meorum cursus, subnotare quæ observaveram, dictare quæ partim lectione, partim usu didiceram, & quanquam alienis utentem oculis, alienis utentem manibus, impensius tamen vacare meditationi, & libris, atque hæc ipsa ab humana sapientia levamenta animo, & solatia quærerere, cum à Divina multò plura, ac majora suppeterent; ut jam, Superis gratia, meam illam acerbissimam calamitatem, quam in oculis ferrem, nec intelligerem, nec sentirem. Ita opus paulatim ad justam suam magnitudinem crevit, & constare mihi secessus mei ratio, atque aliquod operæ pretium cepit; tamen brevis admodum, nec multorum annorum quies illa, ac solitudo, in quam me dederam; cum neque ab supremis VRBANI temporibus, & toto deinceps INNOCENTII Pontificatu, & mox tuo, Beatissime Pater, ab umbratili studio in solem ac pulverem rursus vocor, ut qualemcumque navare operam sanctæ Sedi Apostolicæ, vel in hac orbitate mea, pergam, quam navasse me annis propè quinquaginta jam puto, & immortales æterno Numini gratias ago, agamque dum vivam, cujus & hoc maximum in me beneficium est.

Nunquam tamen ea mihi mens fuit, ut prodire in lucem paterer, quicquid illud erat lubricationum; quas laboriosè quidem, & temporis impensa multiplici, non tamen suis numeris omnibus absolutas composuissè; sed veluti privatum quoddam instrumentum, ac familiarem supellectilem intra domesticos parietes mihi haberem, ut inserviret usui, non pompæ. At contra nimis urgebant crebræ amicorum, sive admonentium, sive etiam objurgantium voces; agebant enim, oportere opus esse publici Juris, quod non pauca contineret, Scriptoribus aliis non animadversa; quæ si vulgarentur, haud minimi momenti in rem communem futura, utpotè variis Congregationibus, quibus ipse per multos annos fueram à Se-

D E D I C A T I O

cretis, accuratè discussa, & examinata sapienter; quarum nempe decreta, ut altiori sancita consilio, ac propemodum Oraculorum instar, haberi solent. Nec talentum, si quod à Domino acceptum sit, defodiendum sub terram, sed mercatura, quaestuque aliquo exercendum, ut multiplicetur & fœnus afferat, lumenque accendi, non ut sub modio lateat, sed ut luceat omnibus, qui in domo sunt; relinquendum etiam aliquid posteris, quo & ipsi iuvare sentiant, & nos aliquando vixisse sciant, neque sordidiæ, neque inertia deditos; eosque hæredum loco habendos, in quos transmittamus, quantum quantum nobis est, ingenii, sive doctrinæ patrimonium; cum verisimura illud sit, quod aiebat legum nostrarum splendor Baldus; *quemadmodum triste est diviti sine herede decedere, ita miserum habenti à Deo gratiam intellectus, posteris suis, id est studiosis, nihil scriptum dimittere.*

Quæ tamen amicius, quam verius, nec tam judicio, quam benevolentia quadam erga me decantata sæpius ac repetita, apud conscium imbecillitatis suæ animum vix ullam habere vim potuissent, nisi major auctoritas, & qua nulla in terris sanctior, hoc est tua, Beatissime Pater, dubium aliàs, ac reluctantem impulisset. Nam cum is aliquando incidisset sermo, ut plus nimio exuberantem neotericorum voluminum copiam haud ita multum probare Te diceret, cum typorum expedita facilitas tot quotidie immaturos ingeniorum foetus, ac veluti abortivos passim fundat, cum neque ipsi vetera melius, neque nova, si quæ sunt ingeniosius, ac sapientius, & quæ probari semper ad lydiū lapidem digna sint, procudamus; scilicet hunc mihi putavi clypeum adamantinum, quo me adversus illos nimium amantes, ac studiosos mei, tueri possem, si quid ultra contenderent; ut omni editionis consilio abjecto, labores meos tecum tumulatos præoptarem, non veritus hunc animi mei sensum, ea data occasione, aperire ukro Sanctitati tuæ. sed Tu, Beatissime Pater, mitissimi ingenii Princeps, qua comitatees, ut alter Moyses, incomparabili, ac propè Divina, statim reprehendens, longè aliter, ac benignius censere Te de studiis, ac rebus meis affirmasti; quin imperare, ne ultra differrem, addito in rem veteri periculo,

Stultus sapienter tacet, sapiens stultus.

& quæ meminisse equidem sine multo rubore non possum. Itaque opus, cui nulla, nisi ab indulgentissima Clementia tua spes, quod tuo jussu, & Te auctore exit, quod vitalem spiritum à Te ducit, tuum planè est, Beatissime Pater, & Sanctitati tuæ tot nominibus debitum, ut à me prorsus nihil habeat, præter simplicem nuncupationem, & nudum nomen; imò hoc quoque tuum, & quaecumque Tibi à me tributum penditur, de tuo est. Nam profectò cum mecum repeto, quod facere sæpius me soleo, innumera sunt, Beatissime Pater, eaque amplissima, cum in meos, quos tam insigniter, & tam liberaliter ornatos voluisti, tum in me ipsum beneficia, quem tam frequenter, & tam humaniter sanctioribus consiliis de rebus maximis atque gravissimis, & suavisimis colloquiis tuis, ex tuo sacro pendente ore, & Pontificiæ sapientiæ responsa admirantem, adhibere non dedignaris, & in ista supereminenti, ac Cælo proxima dignitate compati infirmitatibus meis; ut quod olim dixisse fertur Gratianus Cæsar, multò equidem iustius, ac reverentius apud Sanctitatem tuam usurpem; *cum solvam quod debeo, adhuc debeam quod solvo;* atque illud verisimè;

Quod spero, & placeo, si placeo tuum est.

Sed & opus ipsum sponte sua humiliter supplex ibat ad Te, patrocini indigens, & mutuari sibi splendoris particulam gestiens, properabat ad Solem; atque ita, Beatissime Pater, sicubi per imbecillitatem humani ingenii sum lapsus, si quid per occupationes, & has oculorum meorum tenebras minus viderim, aut si opinionum quarundam laxior novitas parùm mihi placita interdum auctores, atque assertores suos offendat; habeam ab appellatione Augustissimi nominis cum facili venia grande præsidium, & cum præsidio aliquod fortasse duraturum ad posteros decus; atque hoc saltem titulo opus videatur in pretio esse, quod tanto Pontifici dedicatur; in quo videlicet quicquid uspiam nobilitatis, ingenii, pietatis, doctrinæ, prudentiæ, majestatis, venerabundi suspicimus; in quo magnos illos redivivos Leones, Gregorios, Damasos, Alexandros, Pios, gratulamur; quem nili aliter constaret, arcano quodam Divinitatis consilio,

D E D I C A T I O.

consilio, certantibus purpuratorum Patrum studiis, ad unum votis omnibus extollendum, in Apostolico fastigio constitutum; satis tamen heroica illa, & supra humanam Virtus, & factorum immortalium gloria ostenderet. Neque illa sunt, ad quæ obstupescimus, quamquam præclara & maxima, stratae viæ, laxata fora, exculsi fontes, ornata Tempa, Sapientiæ ædes toto ambitu perfectæ, novæ paratæ bibliothecæ, amphitheatrales Vaticanæ aræ additæ porticus, & tot superinducta ornamenta VRBI, ut jam non marmorea, sed prope aurea dici debeat, & veterem illam magnificentiam provocare in certamen possit; Neque hæc ipsa rerum incrementa, prolatis imperii finibus, & Castrensi Ducatu Ecclesiastica ditione nuper aucta, & Pii Prædecessoris sanctione, seposito omni carnis affectu, saluberrimis dec arationibus explicata, & extensa; sed Viri sapientes liberaliter habiti, sed reformati hominum mores, sed instaurata tam in Clero sæculari, quam regulari disciplina, sed excubantes pro salute publica perpetuò vigiles curæ, sed per omnes partes diffusa, & nunquam defessa charitas. Nam, ut cætera silentur, meminimus, Beatissime Pater, in quantas rerum, ac temporum difficultates initia Pontificatus tui inciderint, & quæ subito inexpectata agrorum sterilitas, excidia populis illatura, meminimus; & qua providentissima vigilantia tua convectis è longinquo frugibus expleta horrea, fami occursum, annonæ vilitas restituta, oblii non sumus; Neque oblivisci illud possumus, quamquam animus meminisse horret, quæ pestilens lues non fines modo, sed ipsam imperii sedem invaserit; tum quæ pastoralis sollicitudinis, paternæque curæ documenta sint edita, quid humanis divinisque consiliis sit actum, memoria tenemus nunquam obliteranda, nihil ut excogitari potuerit amplius, sive ad placandum iratum Numen, sive ad illam tam sævam, & tam facile renascentem hydræ penitus obtundendam; ut non mirum, si tot amplissimis tuis meritis SENATUS, POPULUSQUE ROMANUS Statuam in CAPITOLIO decreverit; quam tamen modestia tua recusavit, Beatissime Pater; qui benefecisse contentus, & omnia in Deum referens, unde omne datum optimum, animorum monumenta maluisti, quam marmorum.

Adhuc in oculis, atque auribus vibrat recens ab extremo Aquilone turbo, qui Poloniam, illud Catholice Religionis propugnaculum, propè concussit; hinc Cosacco, & Moicho, inde Tartaro, & Succo, ut conspiratione facta, inferentibus bella; tum quantum temporarium auxiliorum, quantum spiritualium, per Sanctitatem tuam subministratum periclitanti Regno sit, pariter scimus, Beatissime Pater; ut illas è Cælo triumphales palmas, laureasque pepereant, quibus securi jam plaudimus, religiosissimo atque invictissimo Regi gratulantes, victoria parta longè pulcherrima, tot captis militaribus signis, tot commeatibus, tormentis, omni-que militari apparatu in potestatem redacto, fuga, cæde percussis hostibus, ac profligatis. Sic Tibi militat AEscher, sic tua vota Cælos penetrant, Beatissime Pater; ut etiam alibi auditus es, & quam anhelanti corde tot profusus *Nocturnis lachrymis*, tot vocibus ac suspiriis, *Gemituque diurno* exposcebas; pro qua tot difficillimis itineribus, ac legationibus exantlatis tot congressibus, sine successu quidem, at non sine ingenti gloria habitis, laboraveras, redditam Christianæ Reipublicæ tranquillitatem beatissimorum temporum vides, nimirum ut verisimole olim auguratus es Vates,

*... Ego pacem faciens Deus, illius ergo
Unius hæc donum;*

Et unius donum Deiparæ, cui sospitæ, ac tutelari magnæ æternæ PACIS (inter primas Sanctitatis tuæ curas nec taciti mirabamur) & repetita toties suppliciter vota, & splendide operosis cultibus renovata sunt templa. Nam cætera humanarum contentionum molimina, ac tentamenta vix ullius ponderis, ac verè fluxa evanescent, nisi Numine impellente, cujus in manu, ac potestate sunt cogitationes Regum,

Cujus ad arbitrium flectuntur corda potentum.

ut non nisi magnis Cœliiibus hanc tantam gratiam debeamus, quod ipsi tandem, ipsi miserii terrarum, ac tuis evicti precibus, exoptatissimam felicitatem tuo sæculo reservaverint, ut Te
MAXI.

D E D I C A T I O.

MAXIMO OPTIMOQUE PONTIFICE imperante, sublatis bellorum tumultibus, ut quondam Augusti ævo, catenata discordia, Iano clauso, voluerint

*Europam pacare omnem, & componere ceteris
Legibus Austriacam Borboniamque domum.*

Atque illud consequens sit, ut stabilem in societatem conspirantibus animis, Imperator semper Augustus, & confanguinei Reges Regum maximi, quos novus jungit à Cælo amor, jungant sacrum in bellum foederata arma, quibus non modò tot jam annos laboranti Græcæ suppetias ferant, sed & Solymas repetant, Græciam vindicent, Thraciam proterant, Tuis hic quoque, Beatissime Pater, haud dubiè non tam paternis monitis, quàm exemplis excitati, quæ submissis in Ægeum clasibus, expeditis in Illyrium militibus, auctoritate, pecunia, consilio, cæteroque omni studio, atque ope juvisse rem Venetam sciunt, & nova quotidie meditantem subsidia, ubicumque res poscat, adversus communem hostem intelligunt. Sed ista æternis monumentis consignanda, & clarioribus ingeniis celebranda sunt, Beatissime Pater, quibus dicendi facultas major, & copia. Me quidem familiarius compellendo Sanctitatem tuam progressum, reverentia inhibet, pudor retrahit. Igitur scripta hæc qualiacumque typis commissa, tuo certè jussu in publicum prodeuntia, obsequii humillimi & devotissimæ venerationis in Sanctitatem tuam pignora, quæ servitutis & mancipii jure ad Te spectant, quæ ut votivæ quædam tabulæ templis appensæ, Tibi offeruntur, & dedicantur; ea ætatis aliquid, & famæ speraverint, si Tu, Beatissime Pater, qua benignitate, & clementia auctorem complecteris, operi benedixeris, & quod verè tuum est, tuum dici patiaris.

Deus Optimus Maximus, quem præsidem, ac rectorem Ecclesiæ suæ dedit, Sanctitate, sapientia, providentia SVMVM, sospitem, atque incolumem sui muneris custos clementissimus diutissimè velit,

Et SYDVS æternum triumphet,
ut te regnante, Innocentia, Religio, Concordia, Fides, Vbertas, Salus, Felicitas regnet, & superfluas latitia, & dilacetur cor tuum.

AUTHORIS MONITIO
AD LECTOREM.

QVæ in his Commentariis Responsa S. Congregationis Eminentissimorum Patrum, Concilii Tridentini Interpretum, sparsim pro re nata referuntur, quamquam ferè omnia exscripta fideliter, dum eidem S. Congregationi essem à Secretis; ea tamen minimè habenda pro authenticis, scire debes, quando Eminentissimi Cardinalis Præfecti, & Secretarii subscriptione, signoque carent. Neque aliud mihi consilium, aut voluntas alia; imò si quid fortasse vel Amanuensis incuria, vel imperitia Typographi, vel imbecillitate humanæ mentis exciderit, nota & animadversione dignum, id totum ejusdem Sacræ Congregationis auctoritati, judicio, censuræ ultro subjicimus.

Imprimatur

Si videbitur Reverendissimo Patri Magist. Sacri Palatii Apostolici.

M. A. Oddus Episcopus Perusinus Vicefg.

Vidi jussu Reverendissimi P. Raimundi Capisuccchi Sacri Apostolici Palatii Magistri, ac maxima cum voluptate perlegi *Commentarios, sive Lecturas in quinque Decretalium* libros, compositas ab Illustrissimo, ac Reverendissimo Domino Prospero Fagnano Viro integerrimo, ac ob profundam Vtiusque Juris, aliarumque scientiarum peritiam, & res in Vrbe præclare gestas nulli proflus ignoto; ut qui per multos annos Sacrarum Congregationum Concilii, & Episcoporum, ac Regularium successivè fuit, nunc verò Sac. itidem Congregationis super statu, seu reformatione Regularium, nec non S. Visitationis Apostolicæ simul est à Secretis, & insuper S. Pœnitentiariæ Apostolicæ Sigillator. Quas Lecturas in omnibus inveni personas Orthodoxæ fidei, bonis moribus, Sacris Canonibus, œcumenicis Conciliis, Summorum Pontificum Constitutionibus, ac Sacrarum Congregationum, præsertim superius expressarum, decretis, & declarationibus; nec non in penetrandis, & enucleandis intimis, ac genuinis cujusque Sacri textus sensibus adeò singulares, & efficaces, ut Juris lumen, Anima Canonum, difficilis, & anfractuosi forensium Discreparationum itineris fidissimus, ac certissimus Dux non immeritò nuncupari valeant, uti quicquid Ecclesiastico in primis foro usui esse potest locupletissimè continent. Præcipuè admiratus sum insignes de Annatis, & opinione probabili Tractatus. Quorum alter in materia pernecessaria, adeoque desiderata nihil omnino desiderandum relinquit: alter verò solidam rationum, ac fundamentorum catenam delectatione præcipuam, utilitate præclaram exhibet contra sensum serpentem Animarum petoicem antidotum, remediumque præsentaneum & efficax. Quare opus censui dignissimum quod, si eidem Reverendissimo videbitur, ad communem omnium, & singularitèr in eodem Ecclesiastico foro versantium commoditatem quamprimum in lucem edatur. In quorum, &c. Datum ex Ecclesia S. Mariæ de Populo hac die 19. Septembris 1659.

Fr. Hieronymus Nicolius Romanus, Ord. Eremitarum S. Augustini Congr. de Obser. nuncup. Lombardiæ, Sac. Theol. Lector, I. V. D. nec non ejusdem Congregationis in Romana Curia Procurator Generalis.

Imprimatur

Fr. Raimundus Capisuccus Magist. Sac. Pal. Apost.

PRIVILEGIUM SACRÆ CÆSARÆ MAJESTATIS.

LEOPOLDVS DIVINA FAVENTE CLEMENTIA electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatia, Sclavoniæ, &c. Rex, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ & Wirtembergæ: Comes Tyrolis &c. Agnoscimus & notum facimus tenore præsentium univèrsis; Quòd cum Nobis nostris, Sacrique Imperii fideles dilecti, Nicolaus Höfing Bibliopola Pragenfis, & Ioannis Widenfelt q. Bibliopola Colonienfis Hæredes, humillimè exponi curarint, se PROSPERFI FAGNANI COMMENTARIA in quinque libros DECRETALIVM sumptibus suis prælo in folio excudenda suscepisse; vereri autem debere, ne quod sæpè fieri solet, aliorum commodis suis inhiantium æmulatione atque invidia sperato impensarum ac laboris sui fructu frustrentur, adeoque Nobis humillimè supplicarint, suæ suorumque Hæredum indemnitate hac in parte privilegio Nostro Cæsareo consulere clementer dignemur: Nos attentà supplicantium iustà petitione, & præfatorum Commentariorum utilitate æquis eorum precibus deferendum duxerimus. Mandantes proinde omnibus & singulis Bibliopolis, Typographis ac Bibliopogis, cæterisque quibuscunque rem seu negociationem librariam exercentibus, & seriò atque districte vigore præsentium, ac sub pœna decem marcarum auri inhibentes & vetantes, ne quisquam eorum intra decennium proximum à primâ editionis die computandum, præfatum Commentariorum opus, præter Impetrantes eorumque Hæredes intra Sacri Romani Imperii, Regnorumque & Dominiorum Nostrorum Hæreditariorum fines, si vè integrum, si vè aliquam ejus partem, quocunque modo, caractere aut formâ majori vel minori imitando recidere, vel alio recudendum dare, aut alibi etiam impressum clam vel palam apportare, vendere vel distrahere præsumat: si quis autem edictum hoc nostrum transgredire, violare aut contemnere deprehendatur, cum non solum libris istiusmodi perperam quippe recusus & apportatis, (quos dicti impetrantes eorumvè Hæredes ubicunque inventi fuerint, si vè propriâ, si vè Magistratus loci autoritate atque auxilio sibi vindicare poterunt) privandum, sed & præscriptâ pœnâ ex semisse sæpè dictis impetrantibus eorumvè hæredibus pendendâ: ex altero verò semisse Fisco nostro Imperiali tanquam fraudis vindici toties, quoties contrafactum fuerit, inferendâ omni spe veniæ sublatâ multandum decernimus; dummodo tamen sæpè dicta Commentaria fidei nostræ orthodoxæ, vel constitutionibus Imperii contrariis nihil contineant, eaque tenorem hujus Nostri Privilegii Cæsarei pro publica aliorum notitia atque cautela in fronte impressum exhibeant, & quatuor ad minus exemplaria ad Cancellariam nostram Imperialem Aulicam transmittantur. Mandamus ergo univèrsis & singulis Nostris, Sacrique Imperii, Regnorumque & Dominiorum nostrorum Hæreditariorum subditis ac fidelibus dilectis cujuscunque status, gradus, ordinis, conditionis, dignitatis aut præeminentiæ fuerint, præsertim verò Magistratibus tam Ecclesiasticis quàm sæcularibus, ne quenquam huic nostro Privilegio Cæsareo impunè contravenire patiantur, quin transgressores suprafatis pœnis, aliisque modis idoneis coercent, quatenus & ipsi eandem multam evitare voluerint. Harum testimonio litterarum manu nostrâ subscriptarum, & sigilli Nostri Cæsarei appressione munitarum. Quæ dabantur in civitate Nostrâ Viennæ die vigesimâ Mensis Augusti, Anno millesimo sexcentesimo septuagesimo quarto, Regnorum Nostrorum Romani decimo septimo, Hungarici vigesimo, Bohemici verò decimo octavo.

LEOPOLDVS

Vidit LEOPOLDVS GVILIELMVS Comes in Kinigsegg.

Ad mandatum Sacræ Cæsareæ Majestatis proprium
CHRISTOPHORUS BEUER m. p.